

[Pradžia](#) > ... > [Kreipimasis į Teismą](#) > [Kur Ir Kaip](#) > [Kurios Šalies Įstatymai Taikomi?](#) > Northern Ireland

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Turinį pateikė



European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Šiaurės Airija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Šiaurės Airijos kolizinės normos, susijusios su taikytina teise, iš esmės kyla iš tiesiogiai taikomų ES reglamentų. Civilinėms ir komercinėms byloms taikomi šie teisės aktai:

- 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) ir
- 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“).

1990 m. Sutarčių (Taikytinos teisės) įstatymas (kuriuo įgyvendinama 1980 m. Romos konvencija) tebetaikomas sutartims, sudarytoms iki 2009 m. gruodžio 17 d. (nuo tos dienos sudarytoms sutartims taikomas reglamentas „Roma I“).

1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (Įvairių nuostatų) įstatymas taikomas tik tais atvejais, kurie nepatenka į reglamento „Roma II“ taikymo sritį (reglamentas taikomas tais atvejais, kai žala padaryta po 2009 m. sausio 11 d.).

Tradicinės bendrosios teisės normos toliau taikomos delikto, susijusio su garbės ir orumo įžeidimu, atvejais bei su paveldėjimo ir nuosavybės teise susijusiais atvejais.

Šeimos bylose taikytinos teisės normų šaltinis paprastai yra bendroji teisė, su tam tikromis išimtimis. Paprastai šeimos bylose taikoma Šiaurės Airijos teisė, išskyrus keletą bendrojoje teisėje numatytų išimčių (pavyzdžiui, dėl santuokos panaikinimo) arba įstatyme numatytų išimčių (pavyzdžiui, dėl išlaikymo pagal 1920 m. Išlaikymo nurodymų (Vykdymo užtikrinimo priemonių) įstatymą ir 1972 m. Išlaikymo nurodymų (Abipusio vykdymo) įstatymą). Sprendžiant tėvų pareigų ir vaikų apsaugos klausimus, kurie yra reglamentuojami pagal ES reglamentą Nr. 2201/2003 ir 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją, taikomi Anglijos, Velso ir Šiaurės Airijos 2010 m. Tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių (Tarptautinių prievolių) nuostatai ir 1996 m. Konvencijos 15 straipsnis, kuriame išdėstytos normos dėl taikytinos teisės, t. y. nustatyta, kad, išskyrus kai kuriuos atvejus, taikoma Šiaurės Airijos teisė.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

- 1961 m. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos
- 1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (kaip pirmiau minėta, sutartims, sudarytoms nuo 2009 m. gruodžio 17 d., taikoma ne konvencija, o reglamentas „Roma I“)
- 1985 m. Hagos konvencija dėl patikai ir jos pripažinimui taikytinos teisės

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Apie Jungtinės Karalystės pasirašytas dvišales konvencijas, kuriose būtų pateiktos nuostatos dėl taikytinos teisės pasirinkimo, duomenų neturime.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad nors 1.2 punkte išvardytos konvencijos leidžia valstybei savo „teritoriniams vienetams“ taikyti kokią nors kitą teisės pasirinkimo tvarką, Jungtinė Karalystė nusprendė kitos tvarkos netaikyti. Taigi 1.2 punkte išvardytos konvencijos taikomos įvairių Jungtinės Karalystės jurisdikcijų kolizijos, taip pat tarptautinės teisės kolizijos atvejais, o Šiaurės Airija laikoma užsienio jurisdikcija Anglijos, Velso ir Škotijos jurisdikcijos požiūriu.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Paprastai kolizinės normos taikomos tik tada, jei bent viena iš šalių reikalauja, kad jos būtų taikomos. Jeigu to nereikalaujama arba jeigu užsienio teisės turinio įrodymų nepakanka, teisėjas paprastai klausimą sprendžia vadovaudamasis Šiaurės Airijos teise. Ši taisyklė susijusi su įrodymais ir procesu, taigi jai ES reglamentai neturi įtakos.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Pagal ES reglamentus *renvoi* doktrinos taikyti negalima tais atvejais, kai galioja ES normos dėl taikytinos teisės pasirinkimo. Tokios pačios pozicijos laikytasi 1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (įvairių nuostatų) įstatyme ir 1990 m. Sutarčių (Taikytinos teisės) įstatyme. Taigi, jeigu pagal Šiaurės Airijos teisės normas dėl taikytinos teisės pasirinkimo yra taikytina, pavyzdžiui, Prancūzijos teisė, bus taikoma Prancūzijos nacionalinė teisė, net jeigu Prancūzijos teismas būtų taikęs kurios nors kitos valstybės teisę. Vienas iš nurodomų motyvų, kodėl šiose srityse *renvoi* doktrina negalima, yra tai, kad jeigu ji būtų taikoma, būtų pažeistos įstatymuose įtvirtintos sudėtingos taisyklės.

Renvoi vaidmuo kitose teisės srityse tam tikrais aspektais siauresnis, o kai kuriais atvejais – ne iki galo aiškus. Galima sakyti, kad *renvoi* doktrina bus taikoma, kai žemė yra kitoje valstybėje ir pagal Šiaurės Airijos teisę jai taikoma *lex situs* taisyklė. Tokiais atvejais atsiranda pragmatiškas motyvas taikyti teismo, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje yra turtas, taikomą teisę ir taip padidinti tikimybę, kad bet koks priimtas sprendimas dėl turto būtų galiojantis. Pirmosios instancijos teismo sprendimuose dėl užsienio valstybėje esančio materialaus kilnojamojo turto pažymint, kad taikoma *lex situs*, nuoroda į *renvoi* nebus pateikiama. Tačiau reikėtų pažymėti, kad daugeliu atvejų įrodyti užsienio teisės normų dėl taikytinos teisės pasirinkimo turinį yra brangu, tad šalys dažnai nusprendžia nereikalauti, kad ji būtų taikoma (žr. 2.1 punktą).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Šis klausimas sprendžiamas kiekvienoje normoje dėl taikytinos teisės pasirinkimo nurodant atitinkamą laiką, kada buvo nustatytas siejamasis veiksnys. Pavyzdžiui, kilnojamojo turto objektų perdavimo atveju atitinkama taikytina teisė yra ta, kuri taikyta kilnojamojo turto objekto buvimo vietoje jį perduodant.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Pagal įprastines taisykles Šiaurės Airijos teismai gali atsisakyti taikyti bet kurios valstybės ar teritorijos teisę, kuri prieštarauja viešajai politikai. Viešajai politikai turi įtakos Jungtinės Karalystės tarptautiniai įsipareigojimai, ypač Europos žmogaus teisių konvencija.

Taip pat pažymėtina, kad reglamentuose „Roma I“ ir „Roma II“ yra numatytas privalomas ginčo nagrinėjimo vietos teisės viršesnių privalomų nuostatų taikymas *nepriklausomai nuo to, kokia teisė sutarčiai būtų taikoma kitu atveju*. Paprastai tokių nuostatų galima rasti vartotojų ir užimtumo sričių teisės aktuose arba teisės aktuose, kuriais papildoma tarptautinė konvencija.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Šalys įrodo bet kurios šalies ar teritorijos, esančios už Šiaurės Airijos ribų, teisės turinį, tarsi jis būtų faktas.

Tačiau pateiktų įrodymų, susijusių su atitinkama teise, poveikį turi nustatyti teisėjas.

Vykstant procesui Šiaurės Airijos teisme, ekspertų įrodymus dėl bet kurios užsienio šalies ar teritorijos, nepriklausančios Šiaurės Airijai, teisės taikymo gali pateikti bet kuris asmuo, turintis pagal savo žinias ir patirtį pakankamą kvalifikaciją juos pateikti, nepriklausomai nuo to, ar tas asmuo toje šalyje ar teritorijoje užsiima teisine veikla arba ar jis turi teisę ją užsiimti.

Tam tikromis aplinkybėmis Šiaurės Airijos teismas gali atsižvelgti į ankstesnį sprendimą arba Anglijos teismo sprendimą, susijusį su bet kurios šalies ar teritorijos, nepriklausančios Šiaurės Airijai, teise. Rašytinis pranešimas, kad šalis ketina remtis ankstesniu sprendimu, turi būti įteiktas kiekvienai kitai šaliai arba jų advokatams.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Visais su sutartinėmis prievolėmis susijusiais atvejais, kai galimas taikytinos teisės pasirinkimas, tiesiogiai taikomas reglamentas „Roma I“. Romos reglamento nuostatos dėl taikytinos teisės pasirinkimo taip pat gali būti taikomos byloms, kurios pagal Šiaurės Airijos teisę nebūtų pripažįstamos bylomis dėl sutartinės atsakomybės (pavyzdžiui, kai sutartis nėra patvirtinta užmokesčiu, kaip antai dovanojimo sutarčių atveju).

Procesiniai klausimai sprendžiami pagal *lex fori*. Taigi žalos dydžio (bet ne žalos kategorijos) įvertinimas ir įrodinėjimo priemonės reglamentuojamos pagal ginčo nagrinėjimo vietos teisę. Senaties terminai yra nustatyti laikantis materialinės teisės normų, taigi sutartinių prievolių atveju jie nustatomi vadovaujantis teise, taikoma pagal reglamentą.

Jeigu šalys konkrečiai pasirinko kurią nors teisę arba jei kurios nors teisės pasirinkimas yra pakankamai akivaizdus, taikoma ta teisė. Pasirinkimas greičiausiai bus pakankamai akivaizdus, jeigu sudaryta tipinė sutartis ir yra žinoma, kad tokio pobūdžio sutartys reglamentuojamos pagal konkrečią teisę, arba jei pasirinkimas yra pakankamai akivaizdus atsižvelgiant į ankstesnius šalių tarpusavio sandorius. Jeigu buvo susitarta, į kurią teismą bus kreipiamasi, paprastai to pakanka padaryti išvadai, kad ketinta pasirinkti to teismo valstybės teisę, tačiau nebūtinai. Jeigu sudaromas arbitražo susitarimas ir apibrėžiami arbitražo pasirinkimo kriterijai, išvadą dėl teisės pasirinkimo padaryti lengviau, tačiau jeigu arbitrai nustatomi remiantis kokia nors tarptautine organizacija, daug mažiau tikėtina, kad būtų nustatyta, jog teisės pasirinkimas buvo įrodytas pakankamai patikimai.

Pasirinkimo laisvė apribota keletu aspektų. Pirma, vartojimo ir darbo santykių sutartyse teisės pasirinkimas neturi iš vartotojo arba darbuotojo atimti teisės į apsaugą pagal privalomas taisykles, nustatytas pagal teisę, kuri tuo atveju būtų taikoma, jeigu nebūtų buvę konkrečiai pasirinkta bylai taikyti kitos teisės. Antra, jeigu visi tam tikros situacijos elementai yra susiję su viena šalimi, pasirinkus kitos šalies teisę toje šalyje taikomos privalomosios taisyklės negali būti netaikomos. Be to, galioja draudimo sutartis sudariusių vartotojų apsaugos taisyklės. Taip pat galima pažymėti, kad tais atvejais, kai kyla nesutarimas dėl pasirinkimo galiojimo (pavyzdžiui, kaltinama prievarta), tai, ar pasirinkimas galioja, nustatoma pagal numanomą teisę (t. y. teisę, pagal kurią sutartis būtų reglamentuojama, jeigu pasirinkimas galiojotų), nebent tai būtų „nepagrįsta“ (tokia atveju gali būti taikoma šalies, kuri tvirtina nedavusi savo sutikimo, gyvenamosios vietos teisė).

Dėl bylų, kurioms taikytina teisė konkrečiai nepasirinkta arba teisės pasirinkimas nėra pakankamai akivaizdus, reglamente „Roma I“ yra išdėstytos specialios taisyklės, taikomos pagal sutarties pobūdį. Tačiau jeigu taisyklės apibrėžia ne visus aspektus, paprastai taikoma būdingo vykdytojo įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Būdingą vykdytoją ne visada lengva nustatyti, tačiau paprastai tai yra šalis, kuri nemoka už prekes arba paslaugą (pavyzdžiui, būdingas vykdytojas yra produkto pardavėjas, pagal banko sandorį – skolintojas, pagal garantijos sutartį – garantas). Ši prezumpcija gali būti paneigta šalies, su kuria sutartis yra glaudžiau susijusi, naudai.

3.2 Nesutartinės prievolės

Nesutartinėms prievolėms dažniausiai taikomas reglamentas „Roma II“. 1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (įvairių nuostatų) įstatymas taikomas tik su deliktu susijusiems klausimams, kurie nepatenka į reglamento taikymo sritį, taigi garbės ir orumo įžeidimo atvejai reglamentuojami pagal bendrosios teisės nuostatas (žr. toliau).

Senaties terminai taip pat nustatomi pagal taikytiną teisę.

Pagal reglamentą „Roma II“ laikomasi bendros taisyklės – taikoma žalos padarymo vietos teisė. Specialiosiose normose yra nustatyta teisė, taikytina tam tikro pobūdžio nesutartinėms prievolėms (įskaitant atsakomybę už gaminius), nesąžiningai konkurencijai, su aplinkos apsauga ir intelektinės nuosavybės teisėmis susijusiam deliktui. Pagal reglamentą šalims taip pat leidžiama tam tikromis aplinkybėmis pasirinkti taikytiną teisę, tačiau šia nuostata negalima remtis tam, kad būtų išvengta privalomųjų ES arba nacionalinės teisės normų taikymo. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad žala vertinama pagal taikytiną teisę.

Kaip jau minėta, garbės ir orumo įžeidimo atvejai (jie apima asmenį žeminančios informacijos skleidimą, melagingos informacijos apie prekes skleidimą, piktybinio melo skleidimą ir reikalavimus taikyti užsienio teisę, „atitinkančius [tokį] reikalavimą arba kitaip su juo derančius“) reglamentuojami pagal bendrosios teisės nuostatas. Tokiais atvejais taikomas dvejopas pagrindas pareikšti ieškinį: dėl delikto ieškinį Šiaurės Airijoje pareikšti galima tik tada, jei pagal užsienio jurisdikcijos, kurioje įvykdyta veika (paprastai, paskelbta informacija), teisę ieškinį galima pareikšti civilinės teisenos tvarka, *ir*, jeigu veika įvykdyta Šiaurės Airijoje, ieškinį galima pareikšti pagal Šiaurės Airijos teisę. Tačiau galioja ir šios normos išimtis: jeigu kita valstybė yra daug glaudžiau susijusi su įvykdyta veika ir šalimis, taikoma tos valstybės jurisdikcijos teisė. Reikėtų pažymėti, kad ši sritis – ypač neapibrėžta.

Kalbant apie patikos administravimą, taikytina teisė reglamentuojama 1987 m. Patikos pripažinimo įstatymu, kuriuo įgyvendinama Hagos konvencija dėl patikai taikytinos teisės. Jame nustatyta, kad taikytina teisė – patikėtojo pasirinkta teisė, o jei teisė nepasirinkta – tos valstybės, su kuria patika yra glaudžiausiai susijusi, teisė. Pagal šią teisę nustatomas patikos galiojimas, sudėtis, pasekmės ir administravimo tvarka.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksniumu) susiję jo aspektai

Asmeniui gimus, jo gyvenamąja vieta (kilmės gyvenamąja vieta) laikoma vaiko tėvo gyvenamoji vieta vaiko gimimo momentu, jeigu vaikas santuokinis. Jeigu vaikas nesantuokinis arba jeigu vaiko gimimo momentu tėvas yra miręs, vaiko gyvenamąja vieta laikoma vaiko motinos gyvenamoji vieta. Šis principas galioja, kol vaikui sukanka 16 metų (t. y. jeigu vaiko tėvo arba motinos gyvenamoji vieta keičiasi, atitinkamai keičiasi ir vaiko gyvenamoji vieta).

Vyresnių negu 16 metų amžiaus asmenų kilmės gyvenamoji vieta galioja, nebent jie pasirenka kitą gyvenamąją vietą. Kad galėtų pasirinkti gyvenamąją vietą, asmenys turi faktiškai gyventi atitinkamai jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje ir būti apsisprendę ten gyventi neribotą arba visą laiką. Jeigu bet kurios iš paminėtų sąlygų nebelieka, pasirinkta gyvenamoji vieta nebetaikoma, o taikoma kilmės gyvenamoji vieta.

Sutuoktinės gyvenamoji vieta nebenustatoma pagal sutuoktinio gyvenamąją vietą, ji vertinama atskirai.

Veiksnumas prisiimti tam tikrus įsipareigojimus (pavyzdžiui, sudaryti sutartį, testamentą, tuoktis) nustatomas pagal atitinkamos srities taisyklės – jos aptartos atitinkamuose skyriuose.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

Tėvų pareigos nepilnamečiams (iki 18 metų amžiaus) nustatytos Šiaurės Airijos teisėje tais atvejais, kai jurisdikcija priklauso Šiaurės Airijos teismams, net jei vaikas gyvena užsienyje ir yra užsienio šalies pilietis. Tačiau pagal ES reglamentą Nr. 2201/2003 Šiaurės Airijos teismui jurisdikcija priklauso tik tada, kai vaikas gyvena Šiaurės Airijoje arba, jei vaikas yra kitoje valstybėje narėje ir jei bent vienas sutuoktinis turi tėvų pareigas, o sutuoktinis sutiko dėl jurisdikcijos.

Vaikas yra santuokinis, jei gimė teisėtoje santuokoje, kad ir kur jis būtų gimęs, arba jei vaikas buvo santuokinis pagal kiekvieno iš tėvų gyvenamosios vietos teisę vaiko gimimo metu.

Šiaurės Airijos teismas taikys Šiaurės Airijos teisę, kad nustatytų asmenį kaip vaiko globėją, jei tai priklauso teismo jurisdikcijai (priklauso, kai prašytojas yra Jungtinės Karalystės pilietis arba paprastai gyvena ar būna Šiaurės Airijoje).

Šiaurės Airijos teismas taikys Šiaurės Airijos teisę įvaikinimo byloje, jei tai priklauso teismo jurisdikcijai (priklauso, kai prašymo pateikimo metu pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Šiaurės Airijoje, tačiau teismas taip pat apsvarstys tikimybę, kad bet koks įsakymas gali būti pripažintas užsienyje, jei tai svarbu teismo

jurisdikcijos vykdymui). Tokio įsakymo tikslas – perkelti visas esamų tėvų pareigas ir jas perkelti į tėvams.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Oficialus santuokos galiojimas reglamentuojamas pagal santuokos ceremonijos vietos teisę. Šis įstatymas reglamentuoja ceremonijos ir jos sudedamųjų dalių galiojimą, pavyzdžiui, ar reikia vartoti konkrečius žodžius, ar reikia būti konkrečiame pastate, ar reikalingas tėvų sutikimas ir ar santuoką gali vesti įgaliotinis. Šiai taisyklei taikomos kelios išimty, visų pirma, jei santuoka negali vykti įprasta vietine tvarka. Be to, specialios taisyklės taikomos ginkluotųjų pajėgų nariams, tarnaujantiems užsienio šalyje, nepriklausančioje sandraugai.

Ar asmuo veiksnius sudaryti santuoką, paprastai nustatoma pagal atitinkamo asmens gyvenamosios vietos prieš santuoką teisę. Pagal šią teisę reglamentuojama, ar yra laikoma, kad šalis davė sutikimą, amžiaus reikalavimai ir tai, kurie giminystės ryšiais susiję asmenys santuokos sudaryti negali. Konkrečiai dėl amžiaus pažymėtina, kad santuoka negalioja, jeigu asmuo santuokos metu buvo jaunesnis negu 16 metų amžiaus ir jo gyvenamoji vieta yra Šiaurės Airijoje.

Šiaurės Airijos teisė nenumato tos pačios lyties santuokų. Tačiau kitose šalyse sudarytos tos pačios lyties asmenų sąjungos tam tikromis aplinkybėmis pagal Šiaurės Airijos teisę gali būti laikomos civilinėmis partnerystėmis.

Santuokos nutraukimo atveju Šiaurės Airijos teismui priklausys tik jurisdikcija nagrinėti santuokos nutraukimo bylą pagal Tarybos reglamentą 2201/2003, jeigu tenkinamas vienas iš šių reikalavimų: sutuoktinių įprastinė arba nuolatinė gyvenamoji vieta yra Šiaurės Airijoje; sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta buvo Šiaurės Airijoje, o vienas iš jų tebegyvena Šiaurės Airijoje; atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta yra Šiaurės Airijoje; pareiškėjo gyvenamoji vieta buvo Šiaurės Airijoje ne mažiau kaip vienerius metus iki prašymo pateikimo dienos (arba šešis mėnesius, jei pareiškėjas yra valstybės narės pilietis). Jei nė viena iš šių sąlygų netenkinama ir jurisdikcija nepriklauso jokiai kitai valstybei narei, pagal nacionalinę teisę jurisdikcija suteikiama Šiaurės Airijos teismams, jei bent vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Šiaurės Airijoje tuo metu, kai prasidėjo santuokos nutraukimo procesas. Jei jurisdikcija priklauso Šiaurės Airijos teismui, jis santuokos nutraukimo procesui taikys Šiaurės Airijos teisę. Nagrinėjant bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia bus taikomi pirmiau minėti įstatymai (šventės vietos arba bylos šalies nuolatinės gyvenamosios vietos įstatymas), priklausomai nuo pripažinimo negaliojančia pagrindo. Užsienyje įvykęs santuokos nutraukimas pripažįstamas, jei, nagrinėjant bylą užsienio valstybėje, vienos iš šalių įprastinė arba nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje arba viena iš šalių turėjo tos valstybės pilietybę.

Kalbant apie išlaikymo prievoles, Jungtinei Karalystei privalomai taikomas 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje. Jurisdikcija priklausys Šiaurės Airijos teismui, jeigu jam priklauso jurisdikcija priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo, arba, jei santuoka nutraukta nagrinėjant bylą užsienyje, kai vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Šiaurės Airijoje santuokos nutraukimo metu arba viena iš šalių iki tos dienos turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą Šiaurės Airijoje vienerius metus, arba jei viena šalis turi naudos interesą, susijusį su buvusiu sutuoktinių namu, esančiu Šiaurės Airijoje. Tokioms byloms bus taikoma Šiaurės Airijos teisė.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Nesant sutarties ar santuokos susitarimo, vyro ir žmonos teisės į vienas kito kilnojamąjį turtą (įgytą prieš santuoką arba santuokos metu) nustatomos pagal sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos santuokos metu teisę. Jei vyro ir žmonos nuolatinė gyvenamoji vieta sutampa, tai bus sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jei jų nuolatinė gyvenamoji vieta nesutampa, tai bus teisė, su kuria sutarties ar susitarimo šalis ir santuoka yra glaudžiausiai susijusios. Šalių ketinimai santuokos sudarymo metu svarbūs tik tuo atveju, jei jie rodo numanomą teisės pasirinkimą. Tikėtina, jog ta pati taisyklė bus taikoma ir dėl nekilnojamojo turto.

Jei yra sudaryta vedybų sutartis ar susitarimas, bus taikoma teisė, pagal kurią sudaryta sutartis, – tai yra sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, jei nėra kitų požymių, iš kurių būtų galima spręsti dėl taikytinos teisės.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Taigi netestamentinio paveldėjimo atvejais (t. y. kai nebuvo sudarytas testamentas) kilnojamojo turto paveldėjimas reglamentuojamas pagal teisę, taikomą testatoriaus gyvenamojoje vietoje mirties metu. Nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma jurisdikcijos, kurioje yra turtas (*lex situs*), teisė.

Jeigu yra sudarytas testamentas (testamentinis palikimas), tai, ar testatorius buvo veiksnus sudaryti testamentą dėl kilnojamojo turto, nustatoma pagal testatoriaus gyvenamosios vietos testamento sudarymo metu teisę. Testamentinės išskirtinės gavėjas laikomas veiksniumi priimti kilnojamąjį turtą, jei yra veiksnus pagal savo gyvenamosios vietos teisę arba testatoriaus gyvenamosios vietos teisę. Specialios institucijos, kuri priimtų sprendimą dėl nekilnojamojo turto, nėra, tačiau dažniausiai yra taikoma *lex situs* taisyklė, pagal kurią tikriausiai nustatomas ir testamentinės išskirtinės gavėjo veiksnumas priimti nekilnojamojo turto palikimą.

Remiantis 1963 m. Testamentų įstatymu, jeigu testatorius mirė 1964 m. sausio 1 d. arba vėliau, testamentas galioja (pavyzdžiui, liudytojų skaičius pakankamas), jeigu jis atitinka kurį nors iš šių teisės aktų: vietoje, kurioje buvo sudarytas testamentas (t. y. paprastai ten, kur jis buvo pasirašytas ir paliudytas) testamento sudarymo metu taikytą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, testamento sudarymo metu taikytą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, mirties metu taikytą teisę. Testamentas, kuriuo paliekamas nekilnojamasis turtas, taip pat laikomas oficialiai galiojančiu, jeigu atitinka jurisdikcijos, kurios teritorijoje yra turto buvimo vieta, vidaus teisę (taigi *renvoi* doktrina netaikoma, nors ji taikoma dėl nekilnojamojo turto).

Testamentas, kuriuo paliekamas kilnojamasis turtas, galioja turinio prasme (pavyzdžiui, sumos, kurią asmuo gali palikti testamentu, apribojimai), jeigu testamentas atitinka testatoriaus gyvenamosios vietos mirties metu teisę. Testamentas, kuriuo paliekamas nekilnojamasis turtas, galioja turinio prasme, jeigu testamentas atitinka jurisdikcijos, kurios teritorijoje yra turto buvimo vieta, teisę, t. y. nepriklausomai nuo vietos teisės, būtų taikoma *lex situs* taisyklė.

Testamentas yra aiškinamas pagal teisę, kurią ketino taikyti testatorius. Daroma prielaida, kad tai yra testatoriaus gyvenamosios vietos testamento sudarymo metu teisė. Ši prezumpcija yra *prima facie* taisyklė ir ją galima paneigti įrodymais, kad testatorius akivaizdžiai siekė ir jo ketinimas buvo, kad testamentas būtų aiškinamas pagal kitą teisinę sistemą. Nekilnojamojo turto atveju gali būti taikomas papildomas apribojimas ir jeigu, atsižvelgiant į jį, teise, kuri kyla dėl to apribojimo, naudotis negalima arba ji nepripažįstama pagal *lex situs* taisyklę, viršesnė yra pastaroji teisė.

Įtariamo testamento panaikinimo galiojimas nustatomas pagal testatoriaus gyvenamosios vietos įtariamo panaikinimo metu teisę (reikėtų pažymėti, kad pagal Anglijos nacionalinę teisę, jei ji taikoma, testamentas netenka galios dėl santuokos, nebent įrodoma, kad testamentas buvo specialiai sudarytas ketinant tuoktis). Tačiau jei tvirtinama, kad testamentas panaikintas vėlesniu testamentu (o ne, pavyzdžiui, testamentą suplėšant), tai, ar antruoju testamentu pirmasis testamentas yra panaikintas, nustatoma pagal teisę, kuria reglamentuojamas antrojo testamento oficialus galiojimas. Jeigu neaišku, ar antruoju testamentu pirmasis testamentas panaikintas, testamento sudarymo klausimas sprendžiamas pagal tą teisę, kurią taikyti ketino testatorius, ir daroma prielaida, kad ši teisė yra testatoriaus gyvenamosios vietos antrojo testamento dieną teisė.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Turto bylos skirstomas į kilnojamojo ir nekilnojamojo turto bylas. Tai, ar turtas yra kilnojamasis, ar nekilnojamasis, nustatoma pagal turto buvimo vietos teisę.

Nekilnojamojo turto atveju taikytina teisė yra turto buvimo vietos teisė, taip pat taikoma *renvoi* doktrina. Šis principas taikomas sprendžiant visus sandorio klausimus, įskaitant klausimus dėl veiksnio, formalumų ir turinio galiojimo. Reikėtų pažymėti, kad žemės ar kito nekilnojamojo turto perdavimas ir sutartis, kuria reglamentuojamas perdavimo šalių teisės ir įsipareigojimai, reglamentuojami skirtingai – sutarčiai taikomos atskiros taikytinos teisės normos (visų pirma reglamentas „Roma I“).

Jeigu kyla su nuosavybės teise susijusių klausimų (ne sutartinių) dėl materialaus kilnojamojo turto perdavimo, paprastai taikytina teisė yra vietos, kurioje turtas buvo įvykio, dėl kurio, kaip teigiama, pasikeitė to turto

nuosavybės teisės, metu, teisė. Ar tokiu atveju galioja *renvoi* doktrina, neaišku. Remiantis Anglijos pirmosios instancijos teismų sprendimais, darytina išvada, kad negalioja. Nuosavybės teisė į materialųjį turtą, įgyta pagal šią bendrą taisyklę, bus pripažįstama galiojančia Anglijoje, jeigu kilnojamas turtas išvežamas iš šalies, kurioje buvo nuosavybės teisės įgijimo momentu, nebent vietoj tos nuosavybės teisės įgyjama nauja nuosavybės teisė (ir iki to laiko, kai tai atsitinka) pagal šalies, į kurią turtas perkeltas, teisę. Speciali bendros taisyklės dėl materialaus kilnojamojo turto išimtis yra susijusi su atvejais, kai materialusis turtas yra kelyje ir šalims jo buvimo vieta yra nežinoma arba laikinai nežinoma. Jeigu toks perdavimas galioja pagal perdavimo vietos taikytiną teisę, jis galios ir Anglijoje.

Nematerialiojo kilnojamojo turto perleidimo atveju, kai perleidėją ir gavėją sieja sutartiniai santykiai (kaip daugumoje skolos atvejų) ir kai kilęs klausimas yra susijęs tik su paties perleidimo galiojimu ir pasekmėmis, taikomas reglamentas „Roma I“.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad taisyklės dėl teisės pasirinkimo, taikomas, kai perleidžiamas ir perduodamas nematerialusis turtas, apibendrinti sunku ir nėra vienos tam taikomos teisės pasirinkimo taisyklės – daugiausia dėl to, kad prie nematerialiojo turto kategorijos priskiriamos labai įvairios teisės, kurių ne visos pagal kilmę yra sutartinės. Jeigu klausimas susijęs su nematerialiuoju kilnojamuoju turtu, siūloma kreiptis patarimo į specialistus.

3.9 Bankrotas

Jungtinė Karalystė yra Tarybos reglamento Nr. 1346/2000 dėl nemokumo procedūrų šalis. Šiame reglamente išdėstytos atitinkamos taisyklės taikomos tada, kai procese skolininko turtas visiškai arba iš dalies parduodamas ir paskiriamas likvidatorius ir kai skolininko pagrindinių interesų vieta yra kurioje nors ES valstybėje narėje (išskyrus Daniją). Jeigu jurisdikcija priklauso Šiaurės Airijos aukštajam teismui (taip būtų, jeigu skolininko pagrindinių interesų vieta būtų Šiaurės Airijoje ir būtų daroma prielaida, kad ten yra ir skolininko registruota buveinė), bus taikoma Šiaurės Airijos teisė.

Tai atvejais, kai Reglamentas Nr. 1346/2000 netaikomas, Šiaurės Airijos teisė bus taikoma, jei jurisdikcija priklauso Šiaurės Airijos teismui (taip būtų, jeigu bendrovė būtų registruota Šiaurės Airijoje arba jeigu Šiaurės Airijoje būtų asmenų, kuriems likvidavimas būtų naudingas ir pagrindo paneigti jurisdikciją nebūtų).

■ Paskutinis naujinimas: 08/06/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.